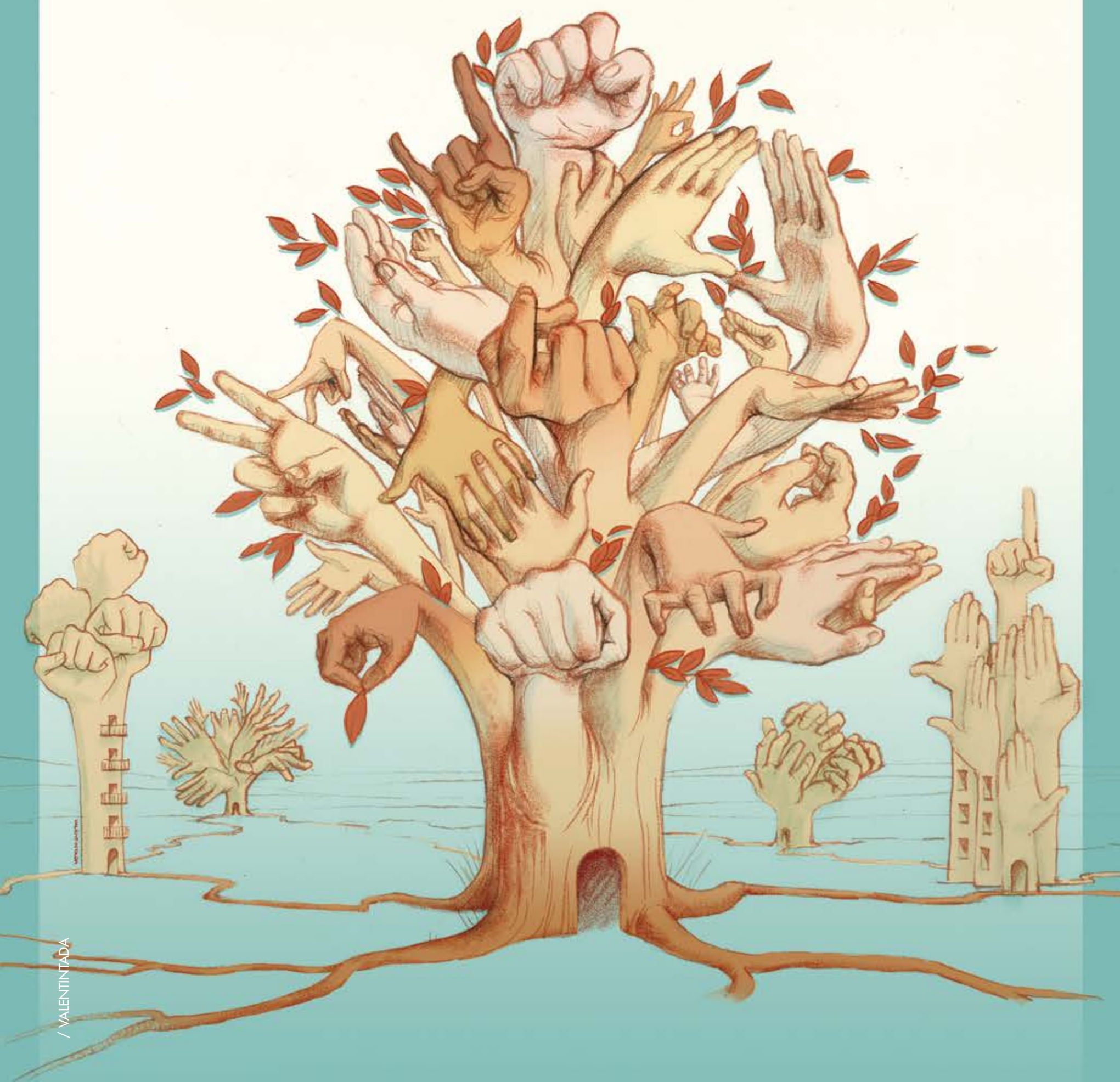

ATENEUS COOPERATIU DE CATALUNYA

JULIOL 2019 | 10.000 EXEMPLARS

Ateneus cooperatius de Catalunya

La dimensió territorial de l'economia solidària

Cooperatives, administració, entitats locals, formació i recursos

2

El dia a dia dels catorze ateneus cooperatius de Catalunya

Els nous projectes inclouen un ampli ventall dels diversos sectors productius

4

Mapa comarcal amb l'abast territorial dels ateneus cooperatius

Hi trobareu les dades del seu impacte en projectes i participació en l'exercici 2017-2018

10

Iniciatives socials per "no deixar ningú enrere" al nord d'Itàlia

Rete Cauto, Rimaflow o Altreconomia són tres dels grans projectes de la Llombardia

12

Un nou model pren el relleu al cooperativisme del País Basc

Vocació de transformar les relacions econòmiques des d'un aspecte més humà

14

La dimensió territorial de l'economia solidària

Carles Masià @chmasia

Repartits arreu del país, els catorze ateneus cooperatius de Catalunya estan reforçant l'ecosistema de l'economia solidària partint de la descentralització i l'arrelament al territori. La recepta es basa a teixir aliances amb administracions i entitats locals i fer que els projectes accedeixin a la formació i els recursos adients

Durant els darrers anys, algunes polítiques públiques han començat a impulsar programes de suport a l'economia social i solidària (ESS) aprofitant l'experiència acumulada pel mateix sector. En aquest context ha sorgit la Xarxa d'Ateneus Cooperatius, formada per catorze nodes repartits arreu de les comarques catalanes amb l'objectiu de dinamitzar el model cooperatiu i difondre'l entre la ciutadania.

"Al llarg de la meua trajectòria m'he topat amb molts projectes interessants que es quedaven al calaix per manca de recursos, i ara tenen vies per néixer i esdevenir una realitat. Penso que, només per això, el programa ja és un èxit", explica Cristina Grau (FGC Advocats), que assessora cooperatives que s'estan creant o que necessiten orientació en un context jurídic que sovint pot ser força hostil.

Impuls genuí

L'origen dels ateneus cooperatius cal cercar-lo al programa Aracooop de la Direcció General d'Economia Social de la Generalitat, que es convocava des de 2013 i que a partir de l'any 2016 va implantar dues línies d'acció: els ateneus i els anomenats projectes singulars. Quins són els elements centrals del seu desplegament? El cooperativista Iván Miró, al llibre *Ciutats cooperatives* (Icaria), n'esmenta tres: que esdevinguin espais de referència al territori per a la creació

de llocs de treball en cooperatives i societats laborals, que siguin gestionats per les mateixes xarxes locals o comarcals de cooperatives i que incloguin un factor important d'intercooperació. "Es tracta d'una de les iniciatives més útils per al cooperativisme i l'economia social i solidària que ha impulsat la Generalitat des de la Segona República espanyola", contextualitza Jordi Garcia, cooperativista de la Xarxa d'Economia Solidària (XES).

Més que un simple espai físic, els ateneus cooperatius volen convertir-se en un punt de referència per promoure interaccions en clau d'economia solidària. En definitiva, són una nova peça d'aquesta altra manera de fer economia, conformada per una multitud d'iniciatives de producció, comercialització, consum, inversió, estalvi, etc. que funcionen dia a dia des de lògiques més equitatives i respectuoses amb les persones, el medi ambient i els territoris que no pas les empreses i institucions capitalistes. A banda dels temes estrictament materials, els ateneus cooperatius també tenen un component de caire simbòlic basat en la figura d'entitat genuïna vinculada al cooperativisme popular i a la tradició associacionista del país.

Binomi ESS i polítiques públiques

Però per entendre el paper que juguen els ateneus dins de l'ecosistema cooperatiu, primer cal repassar

una mica l'evolució del binomi economia solidària i polítiques públiques durant els darrers anys. El 2016, per primer cop, la Generalitat i molts ajuntaments van començar a fer polítiques públiques d'economia solidària. A banda de la creació dels ateneus, el mateix any l'Ajuntament de Barcelona va aprovar el primer pla estratègic d'ESS, l'anomenat Pla d'impuls de l'economia social i solidària 2016-2019, amb 124 accions previstes.

Paral·lelament, alguns consistoris van encetar un procés per crear la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària (XMESS) amb l'objectiu de desenvolupar polítiques d'ESS a escala local. Constituïda formalment el maig de 2017, actualment compta amb 39 ajuntaments adherits de gairebé tots els colors polítics. És important tenir present que iniciatives com aquesta van ser possibles perquè les eleccions municipals de 2015 van modificar la correlació de forces en favor de les candidatures més proclius a l'economia solidària, que als programes portaven mesures per fomentar-la.

Per tant, segons apunta Jordi Garcia, el balanç general dels darrers quatre anys de polítiques públiques de suport a l'economia solidària és positiu, i tot fa pensar que la promoció de l'ESS no es quedarà en una moda passatgera. A banda de l'ajut a la creació de noves entitats i a la consolidació de les existents, amb vista al futur hi ha elements que neixen al voltant dels ateneus cooperatius i que inviten a l'optimisme. En primer lloc, s'ha format un grup integrat per personal tècnic d'ajuntaments i ateneus coneixedor de l'economia solidària que pot fer de prescriptor del model. En segon lloc, els ateneus també tenen una funció important per consolidar l'ESS fora de l'àrea metropolitana de Barcelona, tot creant espais de governança compartida amb agents locals.

Territorialització

Aquest substrat comporta més varietat d'actors que difonen la fórmula cooperativa arreu de la geografia catalana. Així, a més de les iniciatives descrites anteriorment, els ateneus conviuen amb altres protagonistes, com ara la desena de nodes de la Xarxa d'Economia Solidària (XES) o els grups locals d'algunes cooperatives que s'estan implantant en xarxa, com Som Energia. D'altra banda, també ens podem fixar en experiències internacionals, com els Pols Territorials de Cooperació Econòmica institucionalitzats el 2014 a l'Estat francès o les polítiques d'impuls de l'ESS a escala local a municipis del País Basc com Hernani.

Tampoc podem oblidar la inspiració dels laboratoris cooperatius creats pel mateix moviment abans de l'existència dels ateneus, com per exemple Labesoc (al Prat de Llobregat), SincroCoop (Cal Temerari, a Sant Cugat del Vallès), LabCoop (vinculat al Grup Ecos, a Barcelona) o Coòpolis (a l'entorn de Can Batlló, a Sants). Totes són experiències que afavoreixen la territorialització de l'economia solidària. Per a Garcia, "de moment, l'ESS no s'organitza prioritàriament des d'un punt de vista sectorial –per sectors d'activitat– sinó des d'un punt de vista territorial. Crec que és una estratègia d'acció molt productiva perquè genera més sinergies i la participació de més actors que les que hi havia abans".

Governança i reptes de futur

Globalment, unes 130 entitats de característiques diverses participen de la gestió de cada ateneu: associacions, fundacions, cooperatives, ajuntaments, empreses d'inserció, consorcis, consells comarcals, federacions i centres especials de treball. L'activitat de cadascun depèn de les necessitats del territori. Així, alguns ja estan assessorant molts projectes en les diferents fases (constitució, extensió...), mentre que d'altres estan començant a organitzar taules territorials, impulsant accions formatives o prioritzant sectors específics.

En aquests moments, també estan definint elements com l'ideari, els tipus de serveis que ofereixen, el model de governança i el finançament. L'horitzó és avançar cap a una mena de servei públic per generar llocs de treball sostenibles a través de l'impuls de l'ESS i la construcció d'un nou model econòmic i social. En altres paraules, esdevenir

instruments de caràcter publicocooperatiu en què les decisions es prenguin conjuntament.

Una de les qüestions que caldrà abordar és veure quina relació s'estableix entre els diferents actors públics i de l'economia solidària presents al territori, i fixar quin paper correspon a cadascú. És a dir, com evitar duplicitats entre ateneus, municipis, les accions de la XMESS i l'activitat de les xarxes locals de la XES. Un altre punt important és quina complementaritat hi ha amb serveis que ja funcionen a molts municipis i comarques, com per exemple borses de treball o espais d'incubació de projectes d'emprenedoria col·lectiva.

Ecosistema cooperatiu ric i divers

Sigui com sigui, els ateneus han arribat per esdevenir un actor important dins de l'ecosistema cooperatiu que els darrers anys s'ha anat desenvolupant a Catalunya, fruit sobretot de la capacitat propositiva del sector. La celebració de fires arreu del territori, la capacitat de combinar el discurs amb la pràctica i la generació d'alternatives en àmbits estratègics (com per exemple en telecomunicacions, energia i mobilitat) són només alguns exemples d'aquest dinamisme.

Així doncs, la centralitat de cada ateneu cooperatiu dependrà de la massa crítica que sigui capaç de generar al seu voltant i de les aliances que forgi. Però la millor manera de copsar tot aquest potencial és fixar-se en experiències concretes. Les pàgines que segueixen aquest reportatge mostren desenes de propostes de tipologia i sectors molt diversos. Totes, però, tenen en comú l'arrelament al territori, la creació d'ocupació estable i la resolució de necessitats bàsiques. I totes reflecteixen la gran riquesa de l'ecosistema que els ateneus cooperatius estan contribuint a teixir.

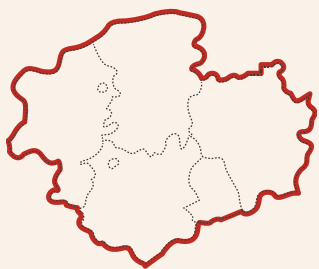
Trobada dels ateneus
cooperatius de Catalunya
a les Cotxeres de Sants

Geografia dels ateneus cooperatius

A la selecció que us presentem tot seguit hi trobareu associacions, projectes que han reviscut, accions de formació i, sobretot, cooperatives de diferents branques (de treball, agràries, de consumidores i usuàries...). Els sectors productius que cobreixen també són variats: cures, alimentació, comunicació, roba, creació artística, restauració, ramaderia, agricultura, construcció, etc. És tan sols una petita mostra del mosaic d'experiències d'economia solidària vinculat a la xarxa d'ateneus cooperatius

Catalunya central

Un supermercat cooperatiu a Manresa

Una de les fórmules que s'estan assajant perquè el moviment agroecològic creixi sense perdre el seu caràcter transformador és la creació de supermercats cooperatius. A Manresa s'està constituint la cooperativa de consumidores i usuàries **SuperCoop** amb la intenció d'establir-se en un espai disponible dins del mercat de Puigmercadal el primer trimestre de 2020. "A partir de la projecció del documental *Food Coop* i d'una jornada que vam organitzar sobre el canvi d'escala del consum agroecològic, va sorgir un grup de gent per muntar un supermercat cooperatiu a casa nostra. Ara es tracta d'aconseguir un volum de persones important per generar impacte al territori i col·laborar amb els productors locals", comenta Alba Rojas, integrant del grup motor. SuperCoop rep assessorament per elaborar un pla d'empresa i, globalment, ja disposa d'unes 400 persones implicades, tot i que el repte és arribar a les 1.800. Un centenar estan interessades a aportar temps a la cooperativa, que podria ser d'unes tres hores mensuals. El tema de l'alimentació de proximitat ja l'han treballat a fons gràcies a l'experiència de **Mengem Bages**. La idea, però, és abastar un ventall de productes molt més ampli, amb

articles d'higiene personal, neteja i altres béns d'ús quotidià. Algunes iniciatives que els estan ajudant a engegar el projecte són els supermercats cooperatius La Louve (París) i La Osa (Madrid).

En l'àmbit de l'atenció a les persones, el juliol de 2018 es va constituir **Cuidem Lluçanès**, una cooperativa de consumidores i usuàries sense afany de lucre que ofereix serveis de neteja, suport a la llar i atenció a les persones de la subcomarca. A més, està desenvolupant el servei Cuidem Plus per prestar teràpies diverses o acompanyament en el dol i les addiccions. Actualment disposa d'unes 180 sòcies procedents dels 13 municipis del Lluçanès. L'objectiu de Cuidem Lluçanès és donar resposta a dos dels reptes que té el territori: millorar l'ocupabilitat de les persones en situació d'atur –majoritàriament dones majors de 45 anys– i intentar reduir l'economia submergida, sobretot treballs a domicili de neteja i atenció a les persones grans. És un projecte que en territoris rurals amb dispersió geogràfica, població envellida i manca de serveis pot tenir un paper important per contribuir a la cohesió social i territorial.

Assemblea del grup
promotor del supermercat
cooperatiu a Manresa

Coòpolis Barcelona

Rizoma, apoderament amb nom de dona

Rizoma és un projecte del sector de la jardineria, l'arboricultura i la formació integrat per tres sòcies i guardonat amb els premis Micaela Chalmeta 2019. Què els va atraure de la fórmula cooperativa? En paraules d'Hedda Katarina Olsson, una de les impulsores, "fa molt temps que treballem en precari i en ambients molt masculinitzats. Ens hem enfrontat a problemes de discriminació, conflictes laborals i constantment hem estat qüestionades pel fet de ser dones en aquest sector. El cooperativisme és un model afí a la nostra manera de funcionar en altres àmbits de la vida i ara volem apoderar-nos de la nostra situació laboral, crear condicions de treball dignes i ampliar les xarxes d'economia feminista, social i solidària". En aquests moments es troben en fase d'acompanyament per constituir-se com a cooperativa de treball, cosa que "per a nosaltres suposa un procés molt bonic com a grup i, alhora, un repte", asseguren Hanna Söderling i Josefine Tillberg, les dues altres sòcies de Rizoma. Estan buscant clientela per poder començar amb força i no els falten idees: promoure tallers de

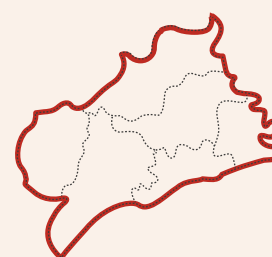

Rizoma és un projecte
del sector de la jardineria
i l'arboricultura

maquinària agrícola i forestal per a dones, fer cursos per a infants o col·laborar en projectes de reforestació en zones de guerra.

Top Manta és un projecte vinculat al Sindicat Popular de Venedors Ambulants de Barcelona per fer una cooperativa de treball i comercialitzar una marca pròpia de roba i calçat. Al mateix temps, també vol ajudar a regularitzar la situació d'aquest col·lectiu. La idea s'enquadra dins del cercle de migracions de Coòpolis, que el juny va organitzar la primera **Fira d'Economia Solidària, Migrant i Diversa**, una resposta per ampliar els horitzons del sector. "Aprofitant la convocatòria dels ateneus cooperatius, es va prendre la decisió de crear eines d'acompanyament a les persones nouvingudes i racialitzades, gent que a vegades no té la xarxa social ni els recursos econòmics per tirar endavant una cooperativa. Es tracta d'un acompanyament a mida en què, per exemple, tractem qüestions relacionades amb la llei d'estrangeria", explica Luz Helena Ramírez Hache, del cercle de migracions de Coòpolis.

CoopCamp – Tarragona

Telecomunicacions mancomunades

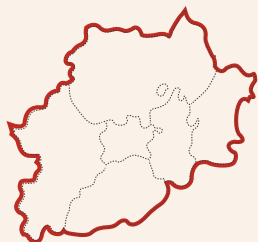
Punt d'Accés és una cooperativa de treball que aposta per les xarxes de telecomunicacions compartides. Amb seu a Valls (Alt Camp), l'entitat va néixer el novembre de 2017 després de guanyar els Premis Emprèn de la Diputació de Tarragona. "El premi ens va servir d'excusa per desenvolupar el pla d'empresa", explica Carles Casanova, un dels socis. Actualment la cooperativa té unes 500 abonades, que paguen una quota pel servei i contribueixen a mantenir aquesta infraestructura. Per a la telefonia han de llogar el cablejat de fibra òptica ja existent, mentre que per a internet fan servir la xarxa mancomunada a través de la fundació Guifi.net. El seu servei d'internet arriba a nuclis disseminats com urbanitzacions, entorns rurals o pobles petits allunyats de ciutats i, per tant, lluny de grans infraestructures de telecomunicacions. Gràcies a les seves antenes cobreixen el territori de l'Alt Camp, la Conca de Barberà i algunes poblacions del Tarragonès i del Baix Camp.

Per la seva banda, **Contrapunt** és una cooperativa de músics que gestiona una escola amb presència a vuit pobles del Baix Penedès (Banyeres, Bellvei, Calafell, Cunit, la Múnia, la Juncosa del Montmell, Santa Oliva i Sant Jaume dels Domenys). L'embrió de l'escola sorgeix d'un grup de pares i mares que fa trenta anys va muntar una associació. Com que el projecte va començar a adquirir un volum important, fa uns tres anys algunes mestres van decidir formar una cooperativa que prioritza l'ensenyament pràctic, la participació en els conjunts instrumentals i és oberta al seu entorn social. Actualment té vuit sòcies.

Un altre projecte sorgit del bressol de l'ateneu cooperatiu és **Fet a la Conca**, que té l'objectiu de donar visibilitat a empreses agroalimentàries artesanes de la Conca de Barberà. Avui, aquesta cooperativa de serveis aplega un total de catorze empreses i disposa d'un punt de venda a Poblet.

Ponent Coopera – Lleida

Les armilles verdes de Lleida

Serveis amb Cor és una cooperativa de treball d'iniciativa social sense afany de lucre constituïda el febrer de 2019. Ofereix serveis de missatgeria ecològica amb bicicleta i tricicle amb l'objectiu de generar ocupació per a col·lectius vulnerables de la ciutat. A Ponent Coopera van fer la fase d'acompanyament del projecte, que ha arrencat amb dues sòcies. De fet, és la primera missatgeria ecològica que dona servei a la ciutat de Lleida i preveu poder arribar en un futur als municipis propers. Les distingireu per l'armilla verda que duen. L'origen de la cooperativa cal anar-lo a buscar a les llars del seminari de Lleida, que acull persones desnonades vinculades a la Plataforma d'Afectades per la Hipoteca local, refugiades i persones en risc d'exclusió social. La idea va sorgir a partir de les divuit famílies residents a les llars i el projecte d'habitatge social de la Fundació Entre Tots i per al Bé de Tothom de Lleida, vinculades al bisbat.

En el capítol de formació, el curs **Obradors Compartits** és un altre dels projectes vinculats a l'ateneu. Es tracta d'infraestructures locals per transformar aliments i poder comercialitzar-los amb el corresponent registre sanitari. Representen una eina molt potent de dinamització socioeconòmica dels territoris, ja que posen en valor la pagesia i la ramaderia local, donen oportunitats d'autoocupació a les persones que els habiten i fomenten un sistema més just. Un exemple és l'obrador que ja gestiona la cooperativa Tres Cadires d'Arbeca, on elabora el vi de nous seguint el mètode tradicional. El curs, impartit al País Valencià a través de la Plataforma per la Sobirania Alimentària, es va replicar per primer cop a Catalunya el juny a l'ecocentre de Les Obagues, a Juneda (Garrigues).

D'altra banda, Ponent Coopera també dinamitza el títol d'especialització en economia social i solidària de la Universitat de Lleida. Aquest curs sorgeix de l'aliança entre l'àmbit universitari i el moviment cooperatiu i solidari (la Universitat de Lleida, Ponent Coopera i la Coordinadora d'ONGD).

Finalment, **Cassola cultural** és una cooperativa constituïda el desembre de 2018 que gestiona dues cafeteries: la primera a Vallbona de les Monges i la segona a Rocallaura, nucli pertanyent al mateix municipi. La cooperativa urgellenca cuina amb productes de proximitat i genera ocupació jove a l'entorn rural. En definitiva, es tracta de dos espais –Vallbonacafe i Rocallauracafe– que fan la funció de locals socials oberts al poble.

Serveis amb Cor ofereix missatgeria ecològica en bicicleta a Lleida | Dànae Quiroz

La Col·lectiva – L'Hospitalet

La paleta: construir en femení

La Paleta és una cooperativa formada per treballadores del sector de la construcció que desenvolupa projectes d'obra, reforma i rehabilitació. El seu radi d'actuació és Barcelona i l'Hospitalet de Llobregat i fomenta la intercooperació amb altres entitats del seu àmbit. Darrerament, La Paleta ha participat en una de les activitats de La Col·lectiva, el taller sobre feminismes i perspectiva de gènere a les cooperatives que va tenir lloc el 28 de juny.

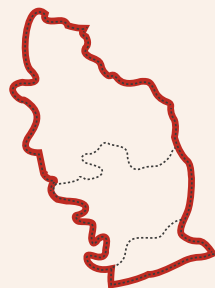
D'altra banda, **Kampi Ki Pugui** és una associació de l'àmbit de l'educació i el lleure (activitats extraescolars i esports) amb molt d'arrelament a l'Hospitalet de Llobregat que s'està plantejant fer el salt a cooperativa amb l'assessorament de La Col·lectiva. Es tracta d'un dels espais de la ciutat que a efectes pràctics ja treballa seguint els principis de la cooperació però que encara no s'ha constituït legalment com a tal.

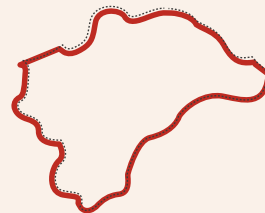
Coopsetània – Alt Penedès i Garraf

Llibreria minimalista, proposta cultural àmplia

Una llibreria amb un espai de degustació que serveix productes naturals i ecològics i, fins i tot, cervesa d'elaboració pròpia a Gelida. Aquesta és la proposta de **La Llibreria**, una cooperativa fundada per dues gelidenques procedents del món de l'edició, la correcció i la traducció. A banda, també ofereixen presentacions, concerts de petit format, narracions de contes i sessions de dibuix a càrrec d'il·lustradores. L'espai de 75 metres quadrats ubicat a aquesta població de l'Alt Penedès prioritza les editorials petites i disposa d'un important catàleg d'obres il·lustrades.

Vallès Oriental

Mow-T: roba que ressuscita

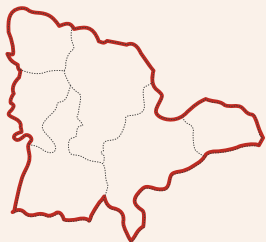
Segons les estadístiques, cada persona pot arribar a llençar uns set quilos de roba anualment. I a la seu de Càritas de la Garriga continuava acumulant-se roba passada de moda o que tan sols tenia una petita part malmesa. Per què no transformar aquestes peces i fer que adquireixin una vida completament diferent? Aquesta és la raó de ser de **Mow-T**, cooperativa especialitzada en la tècnica de reaprofitar la roba (*upcycling*, en anglès). De moment, les tres sòcies de treball comercialitzen les peces de roba assistint a fires i mitjançant la seva pàgina web, tot i que més endavant volen començar a distribuir-les a botigues. Segons explica una de les fundadores, Francesca Riu, "tenim pendent d'iniciar la segona fase, la d'inserció laboral, conjuntament amb els serveis socials de l'Ajuntament de la Garriga: volem contractar persones en risc d'exclusió social i formar-les".

La Magrana Vallesana és una associació de consumidores i productores ecològiques de Granollers. L'entitat té 325 sòcies de consum i tres persones alliberades que s'encarreguen de gestionar les compres, despatxar a la botiga, controlar els estocs, relacionar-

se amb les proveïdores... A banda d'alimentació ecològica i de proximitat, també s'hi poden adquirir altres productes de primera necessitat. A més, l'associació té unes 30 unitats familiars que cada setmana recullen el seu cabàs de productes a casa. "La flexibilitat és el gran èxit de La Magrana Vallesana. Hi ha persones que recullen la cistella a la botiga i, després, van comprant la resta d'articles a la botiga en funció de les necessitats. I el fet de disposar d'un espai obert al públic fa que molta altra gent s'hi acosti i ens vagi coneixent", explica Oriol Guinart, membre de la comissió de comunicació.

L'origen de l'associació és peculiar, ja que neix de la reconversió d'una botiga de productes ecològics que tenia dificultats per tirar endavant com a establiment convencional. Llavors, un grup de clientes habituals s'hi va interessar i va proposar al propietari –avui soci de treball– de crear una associació per promoure la sobirania alimentària. La nova entitat va comprar la infraestructura existent (neveres, bàscula, etc.) i, més tard, es va traslladar fins a la seu actual, al carrer Joan Pere Fontanella de Granollers.

Alt Pirineu i Aran

Saba cooperativa del Pirineu

El desembre de 2018 tres joves van constituir una cooperativa de treball al poble de Gavàs, dins del terme municipal de la Guingueta d'Àneu (Pallars Sobirà). D'aquesta manera, **La Gavassenca** va agafar el relleu de La Roseta de Gavàs, formatgeria amb prop de vint anys de trajectòria.

Una de les joves estava vinculada a l'Escola de Pastors de Catalunya i va conèixer la Rosa i en Jesús, que s'estaven a punt de jubilar. En comptes de tancar la botiga, van acabar acordant un traspàs perquè l'activitat continués amb saba nova. "Ara, com a cooperativa, ens encarreguem de tot el procés productiu: pasturem el ramat, tenim cura dels prats, elaborem artesanalment els formatges i els comercialitzem", explica David Gay, soci de La Gavassenca. Han passat de les 1,5 jornades laborals de l'antiga botiga a cobrir-ne 3, i ara tenen la tasca d'augmentar la producció, cosa que de moment estan aconseguint. Un dels avantatges més importants és que disposen d'una clientela fidel i el producte és conegut, fruit d'anys d'existència de l'antic establiment. Pasturen el ramat als terrenys

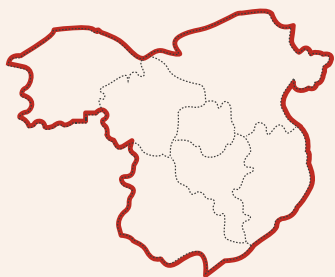

del Parc Natural de l'Alt Pirineu amb criteris de benestar animal i ramaderia ecològica, mantenen els boscos nets i recuperen camins perduts. A més, ajuden a dinamitzar un dels oficis més antics que hi ha i afavoreixen la sobirania alimentària de les comarques pirinenques.

També al Pallars Sobirà, a uns 1.300 metres s'alça Montenartró, que pertany al municipi de Llavorsí. L'estiu passat s'hi va constituir **Bosques y Praderas**, una cooperativa de treball encarregada de gestionar l'alberg i l'espai natural del seu entorn, situat a la Ribalera, al peu del bosc de Sant Joan de l'Erm. La cooperativa té tres sòcies amb experiència en projectes integrals de recuperació de masies, agricultura regenerativa i permacultura. Durant els darrers mesos han reformat la cuina per poder oferir àpats, s'han dedicat a arreglar els bancals dels voltants i han arranjat l'hort. "A la llarga, per no dependre del turisme, ens agradaria transformar l'alberg en una mena de centre de permacultura de muntanya on es poguessin fer cursos i generar activitats vinculades a la gestió forestal, per exemple", explica Enrique Frade.

Formatgeria La Gavassenca,
al terme municipal de la
Guingueta d'Àneu

Terres gironines

Núria Social: des del cor de l'Olot popular

Fa 125 anys es va fundar el Centre Obrer d'Olot, punt de trobada de les classes populars de la ciutat fins que va ser clausurat el 1939. Avui és la seu de **Núria Social**, associació que aixopluga un restaurant (La Cantina), un espai de cotreball i entitats com Resilience Earth, Arriant, el Cercle GR Garrotxa-Ripollès i la XES Garrotxa. Erika Zárate, membre de l'equip dinamitzador, explica que estan en procés de convertir-se en cooperativa de segon grau. "Venim del món dels drets humans i bàsicament estem interessades en dos temes: la difusió de l'economia social i solidària i el suport a les refugiades i les persones joves que arriben soles al nostre país". Mitjançant el Cercle GR Garrotxa-Ripollès, ofereixen La Grimpada, un cicle de càpsules formatives i acompanyament gratuït a projectes d'economia solidària de la Garrotxa i el Ripollès. Precisament, l'entitat serà el 31 d'agost al primer Festival

de l'Economia Social i Solidària Rural (FESS Rural), que visibilitzarà les iniciatives transformadores d'aquest territori.

Ubicada a Celrà (Gironès), **Cultural Rizoma** és una cooperativa de l'àmbit artístic i cultural creada i acompanyada per l'ateneu cooperatiu en el context del projecte de dinamització del centre històric d'aquesta població. Les tres sòcies de la cooperativa tenen el local i la sala d'exposicions davant de l'església, en un edifici històric, des d'on desenvolupen tasques de mediació artística, recerca i exposicions. Recentment han impulsat el projecte "Plantar maduixes", al barri de Pont Major, un procés amb tres escoles que ha acabat amb una exposició a Bòlit, el centre d'art contemporani que hi ha a la ciutat de Girona. Un altre projecte, "Geografies variables de la memòria", té com a protagonista la memòria de la gent gran sobre la vida cultural viscuda durant la seva joventut a Celrà.

Cultural Rizoma impulsa projectes de cultura i memòria a Celrà | Carles Palacio

Maresme

Impuls a la missatgeria ecològica i al cooperativisme agrícola

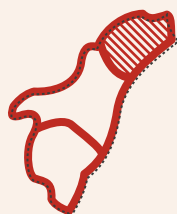
Una de les sòcies actuals de **Coop de Pedal** tenia experiència en missatgeria a ciutats angleses com Manchester i Londres, i va contactar amb Kiko Montoro, integrant del moviment cooperatiu maresmenc. La idea va anar madurant fins que es va transformar en una cooperativa de missatgeria ecològica i de difusió del món de la bicicleta. L'acompanyament i la formació inicial el van fer a través de la llançadora d'economia solidària que hi ha a l'edifici del Cafè del Mar de Mataró. Van començar l'activitat la tardor de 2018 i no els manca feina. Bàsicament es cuiden de completar l'anomenada *última milla* de les grans empreses de logística, tot i que també tenen una cartera de clientela pròpia per dur encàrrecs de gestories, laboratoris fotogràfics i altres organitzacions de la ciutat. "A banda de la missatgeria, més endavant volem fer difusió de la cultura ciclista organitzant rutes guiades i tallers d'educació viària per a joves, per exemple", detalla Montoro.

En un altre sector d'activitat, **EcoMaresme** és una cooperativa agroecològica que agrupa una desena de productores del Maresme, el Vallès i el Barcelonès Nord. Planifiquen anualment els conreus de manera conjunta i promouen intercanvis de producció. Cada dimecres, les entitats sòcies es troben a la finca La Payana de Teià, centre logístic on es reparteixen els productes i preparen les cistelles per al consum final, un dels serveis que ofereixen. A més, algunes pageses, a banda de conrear les seves finques, també tenen cura d'algunes parcel·les de la finca amb altres companyes. EcoMaresme té tres treballadores contractades que s'encarreguen de gestionar la cooperativa i organitzar les cistelles. Una d'elles, Jasmina Ruiz, explica que "la gestió conjunta de les comandes ens permet optimitzar la gestió, ja que l'entitat és el paraigua que agrupa totes les sòcies de la cooperativa. Properament, començarem la comercialització conjunta d'alguns productes i volem obrir una agrobotiga a la finca per poder fer venda directa".

Al Cafè de Mar de Mataró hi té la seu un projecte d'acompanyament per a noves cooperatives

Barcelonès Nord

Recuperar la ramaderia a la serra de Marina

Les cabres tornen a pasturar per la muntanya de Can Ruti gràcies a la iniciativa d'un jove pastor badaloní i la tasca d'intercooperació duta a terme per l'Ateneu Cooperatiu del Barcelonès Nord, que comprèn els municipis de Santa Coloma de Gramenet, Badalona i Sant Adrià de Besòs. Dins de l'eix de producció i alimentació ecològica, l'any passat va tenir lloc a Sant Jeroni de la Murtra la primera trobada de productores agrícoles i ramaderes de la serralada de Marina. A partir d'aquí es va anar configurant el projecte actual de **ramaderia a la serralada de Marina**, en el qual s'ha sumat una productora de formatge i una altra persona que vol iniciar activitats de lleure per a infants. La fórmula cooperativa és el paraigua que pot donar resposta a la seva organització social i laboral.

En una línia similar, **L'Obrador de Gramenet** és una cooperativa de treball que recupera la manera tradicional de fer pa. El valor afegit és que elabora pa i pastes de manera artesanal i ecològica, recupera varietats antigues de blat i utilitza proveïdores de proximitat.

Dins de l'eix de comunicació, enguany l'ateneu ha col·laborat amb el mitjà de comunicació *L'Independent de Badalona*, publicació editada per una associació cultural creada el 2017 que duu el mateix nom. L'impulsen veïnes de diverses entitats de la ciutat amb la voluntat de promoure un periodisme de proximitat, divers i independent. Enguany, la publicació quinzenal i l'ateneu han col·laborat per debatre a Badalona temes d'interès per la ciutat com l'habitatge, la mobilitat i el consum conscient.

Vallès Occidental

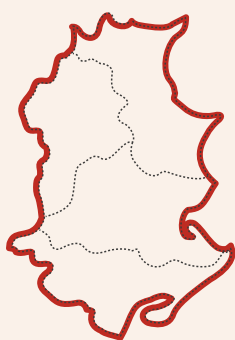
Translaboral, iniciativa pionera d'inclusió de la diversitat de gènere

Formar un teixit entre persones trans, empreses privades, entitats, administracions i organitzacions de l'economia social i solidària per tal de fomentar la intermediació i la inclusió de la diversitat de gènere en el món laboral, sobretot al Vallès Occidental. Aquests són els objectius de **Translaboral**, una iniciativa pionera en aquest àmbit que va tenir lloc a Sabadell el novembre de 2018.

Es tracta d'un projecte gestat per Actua Vallès - Ca L'Enredus i el Teler Cooperatiu: "Arran de la primera trobada, directament o indirectament es van generar vuit contractacions de persones trans, i l'edició de 2019 la volem dedicar a les persones trans que han sol·licitat la targeta vermella d'asil", explica Alba Barbé, integrant d'Actua Vallès.

Un altre recurs vinculat a l'ateneu cooperatiu és **Aquí es coopera!**. Aquest segell serveix per superar un dels obstacles amb què solen topar els projectes que comencen. Gestories i assessories són la primera porta que truquen els projectes que volen emprendre col·lectivament, i si no coneixen les fórmules jurídiques de l'economia social normalment acaben optant per fórmules mercantils. "Donat que des del punt de vista de la gestió fiscal, laboral o comptable la fórmula cooperativa té diferències importants en relació amb les SL o les SA, aquest desconeixement provoca errors a l'hora d'informar", explica Bet Tena, tècnica de coordinació de l'Ateneu Cooperatiu del Vallès Occidental. L'experiència del segell s'està replicant en altres comarques.

Terres de l'Ebre

'Escape room', artesanía i economia circular

Escape Room La Llibreria és un dels primers espais de jocs d'escapada en viu de les Terres de l'Ebre. El local s'ubica a l'antiga llibreria Gavina d'Amposta, que estava tancada arran de la jubilació de la propietària. "La nostra idea és fer justícia poètica amb la recuperació d'un espai important des del punt de vista cultural. I, a més, portar a les Terres de l'Ebre un oci que és inclusiu, que es pot xalar des de gairebé totes les edats i que ens fa desconnectar de la saturació del món actual durant 75 minuts", expliquen les tres impulsores de la cooperativa de treball registrada amb el nom de Les Filloles de Clara –en honor a l'antiga propietària del local.

Artra va néixer amb l'objectiu de recuperar i promoure l'artesanía i les tradicions de les Terres de l'Ebre. La cooperativa de treball,

constituïda recentment a Tortosa, ha tingut molt bona acollida entre el col·lectiu artesà i el teixit social del territori: famílies, escoles i ajuntaments. Es dediquen a acompanyar artesanes perquè tinguin més visibilitat i més opcions d'ingressos amb la venda en línia i amb l'assistència a fires d'artesanía.

La Segona Volta és una associació del sector del reciclatge i l'economia circular que s'està transformant en cooperativa de treball per poder desenvolupar millor la seva activitat. L'objectiu és la creació de llocs de treball a partir de la recuperació i la comercialització, a preus assequibles, d'objectes i productes fora d'ús; així com realitzar tasques de sensibilització sobre la prevenció de residus i fomentar l'economia circular.

Les tres impulsores de
l'Escape Room La Llibreria
d'Amposta

1

Coopsetània-Alt Penedès i Garraf

Σ 1.177 ☎ 34 💬 56 + 1

coopsetania.cat

Actua, SCCL
C. Sant Raimon de Penyafort, 8
08720 Vilafranca del Penedès

2

Alt Pirineu i Aran

Σ 1.091 ☎ 19 💬 13 + 2

acapa.cat

Consell Comarcal del Pallars Jussà
C. Soldevila, 18
25620 Tremp

3

Baix Llobregat

Σ 5.267 ☎ 150 💬 85 + 23

ateneucoop.elbaixllobregat.cat

Consell Comarcal del Baix Llobregat
CN-340, Parc Torreblanca, s/n
08980 Sant Feliu de Llobregat

4

Barcelonès Nord

Σ 573 ☎ - 💬 40 + 3

ateneubnord.cat

Grameimpuls - Centre d'Empreses Can Peixauet
Av. Generalitat, 99-101
08923 Santa Coloma de Gramenet

5

Catalunya Central

Σ 1.689 ☎ 38 💬 66 + 24

coopcatcentral.cat

Palau Firal
C. Castelladral, 5-7
08670 Manresa

6

CoopCamp-Tarragona

Σ 2.745 ☎ 40 💬 125 + 6

coopcamp.cat

L'Economat, SCCL
C. Abat Llord, 22, baixos
43800 Valls

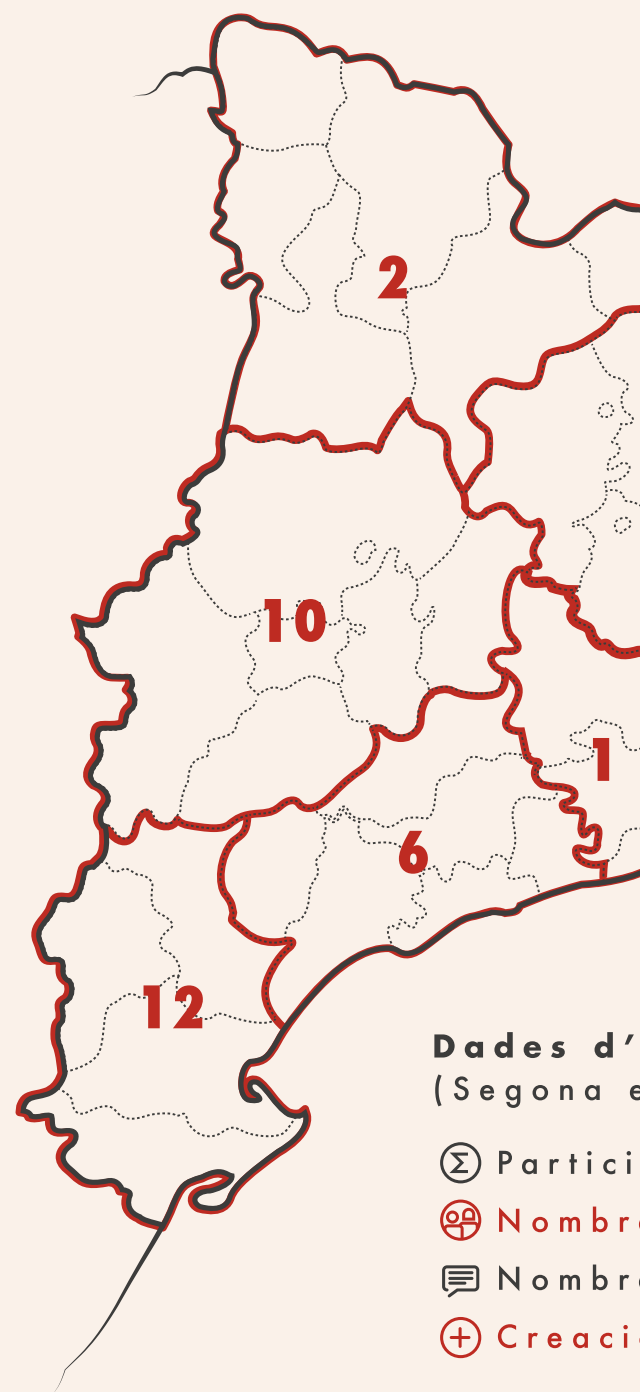
7

Coòpolis Barcelona

Σ 2.260 ☎ 92 💬 72 + 24

bcn.coop

Can Batlló
C. Constitució, 19, bloc 8, nau 54t
08014 Barcelona

Dades d'
(Segona e

Σ Participi

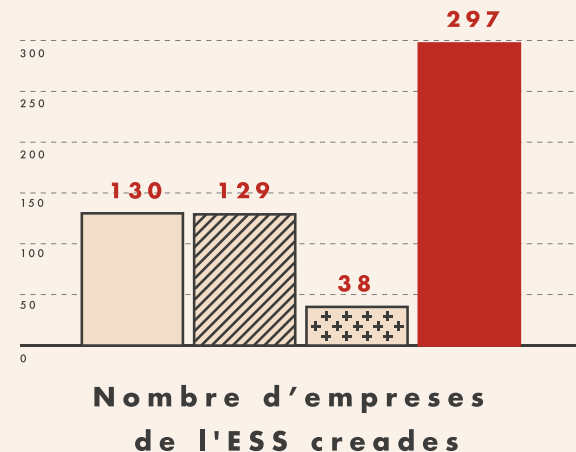
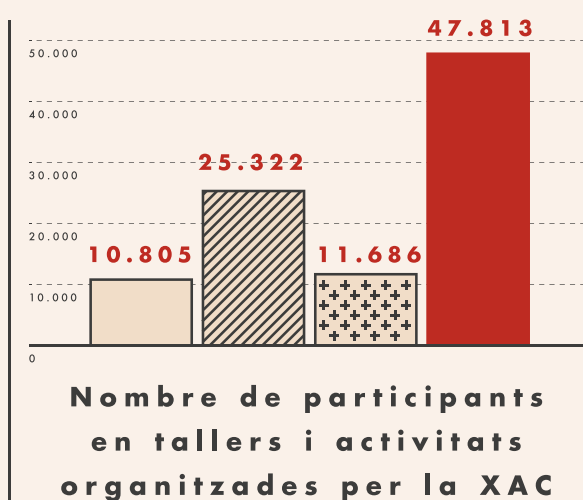
☎ Nombre

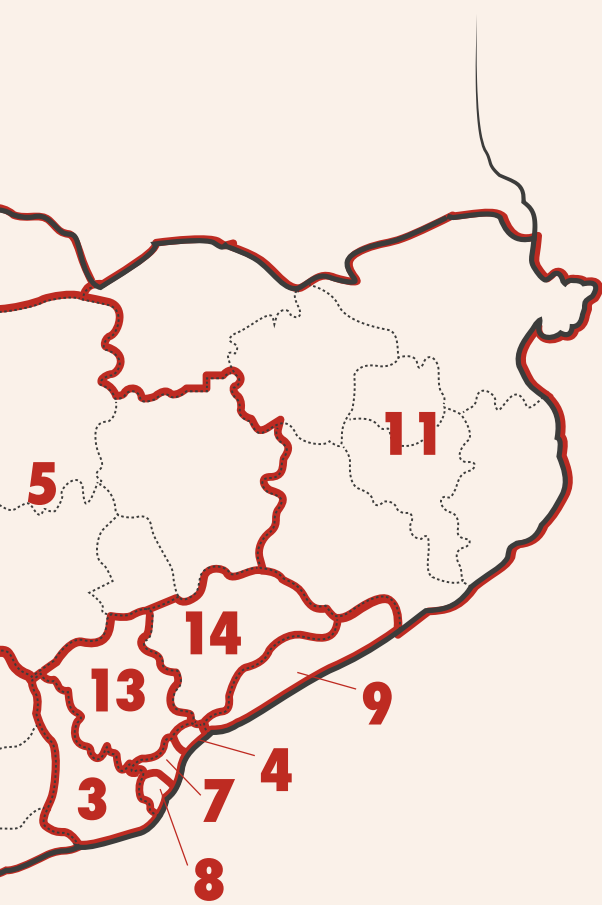
💬 Nombre

+ Creaci

L'IMPACTE SOCIAL DE LA XARXA D'ATENEUS COOPERATIUS (XA

- 1a edició 2016-2017
- ▨ 2a edició 2017-2018
- ⊕ 3a edició 2018-2019
(Acumulat fins al maig de 2019)
- Acumulat de les 3 edicions
2016-2019

11

Terres gironines

Σ1.978 @63 175 +4
ateneucoopgi.org
Av. de França, 221
17840 Sarrià de Ter

8

La Col·lectiva - L'Hospitalet

Σ1.241 @40 51 +12
ateneulh.coop
Gornal Activa
C. Can Tries, 20
08902 L'Hospitalet de Llobregat

12

Terres de l'Ebre

Σ1.440 @15 42 +3
ateneucoopte.org
C. Barcelona, 73, local
43870 Amposta

9

Maresme

Σ1.035 @31 50 +12
coopmaresme.cat
Cafè de Mar
C. Santa Rita, 1
08302 Mataró

13

Vallès Occidental

Σ1.616 @30 35 +6
ateneucooperatiuvalles.org
Promoció Econòmica de Sabadell, SL
Ctra. de Barcelona, 208, bis 08205
Sabadell

10

Ponent Coopera-Lleida

Σ1.995 @24 31 +1
ponentcoopera.cat
Cal Trepat
Av. Josep Trepat, s/n
25300 Tàrrrega

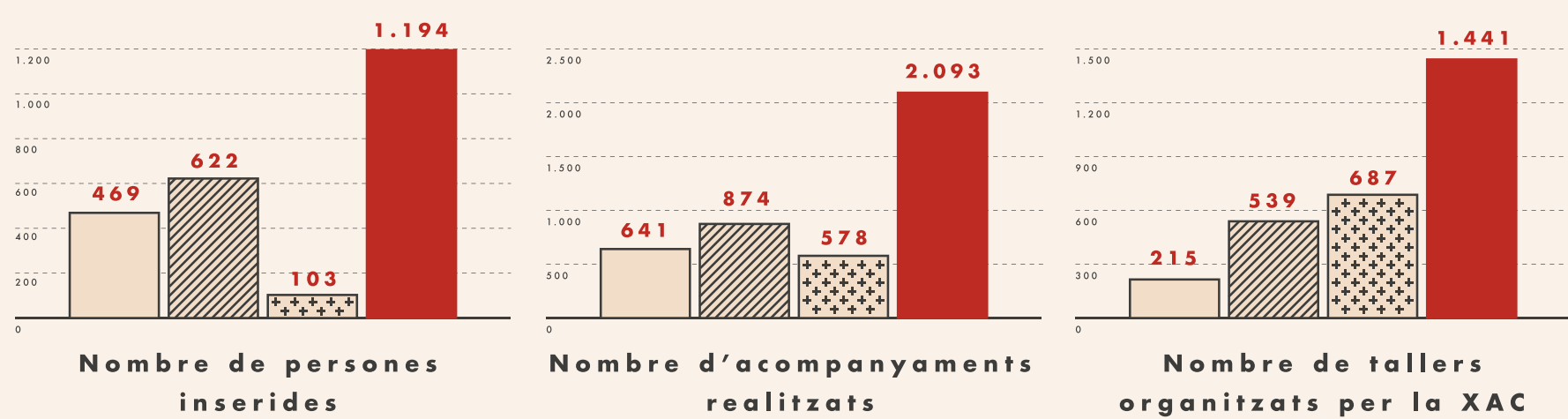
14

Vallès Oriental

Σ1.215 @26 33 +8
ateneucoopvor.org
Can Muntanyola
Camí del Mig, 22
08401 Granollers

Impacte 2017-2018
(edició)
pants totals
e de persones inserides
e d'acompanyaments
ons d'empreses de l'ESS

A C)

Cooperativisme per “no deixar ningú enrere” al nord d’Itàlia

Sara Manisera @SaraManisera

Rete Cauto, Rimaflow o Altreconomia són tres dels grans projectes d’economia alternativa de la Llombardia que busquen donar solucions de vida enfront d’un estat que ha retallat la inversió social

“Vam néixer per transformar els residus en recursos. Vam començar amb el menjar, després amb els residus que poden tornar a ser objectes i, finalment, hem continuat amb les persones, a les quals massa sovint s’acaba considerant també un residu”. Michele Pasinetti, de 38 anys, explica així la filosofia de Rete Cauto. Ell és el director general d’una xarxa de cooperatives socials que té com a objectiu acompanyar les persones més desfavorides en un procés d’ocupació. La primera d’aquestes cooperatives va néixer el 1991 com a associació per a la recuperació de residus alimentaris; poc després, el 1995, es va convertir en una cooperativa social. Han passat 28 anys i aquesta realitat encara existeix, més forta i estructurada, en sinergia amb cinc cooperatives més que s’ocupen de temes tan diversos com residus, medi ambient, construcció i manteniment, equipament mèdic, transport, jardineria i roba.

És el mateix cas que Spigolandia, un negoci “on no es llença res”. Aquí es venen objectes, béns i peces de roba recuperats per les cooperatives de la Rete Cauto, una manera de tornar a la vida els béns rebutjats i crear una cadena ètica que generi ocupació i redueixi els costos de l’eliminació. I ho fan donant feina a persones que es troben en dificultats: “El nostre objectiu no és tutelar les persones desfavorides sinó construir un recorregut que els permeti recuperar la seva vida”, explica Pasinetti en una conversa telefònica. Per això, Rete Cauto ha creat una estructura organitzativa formada per psicòlogues, educadores i treballadores socials. “Tothom pot trobar-se en dificultats. Si em llevo demà i tinc un vessament cerebral que redueixi les meves capacitats, necessitaré la inserció laboral. Si la meva dona es divorcia o el meu fill mor i jo començo a beure

alcohol, necessitaré que algú m’ajudi a reprendre la meua vida. Això és el que fan les cooperatives socials: intervenir en les àrees més febles i no deixar ningú enrere”, afegeix el director general.

Cooperatives socials al nord d’Itàlia també significa economia, renda i inclusió. Rete Cauto compta amb 480 treballadores distribuïdes per tota la província de Brescia, la segona ciutat més gran de la Llombardia després de Milà. Aquesta forma d’economia contribueix a la prevenció de la degradació, la criminalitat i la solitud i cobreix els forats d’un estat del benestar centralitzat –actualment afeblit per les retallades de recursos i fons públics. “En un moment històric en què s’ha aplicat tisorada a l’estat del benestar i els serveis, l’economia social dona resposta a aquesta absència de l’estat”, explica Alberto Festa, president de la Comunità Fraternità, una cooperativa social que, durant 40 anys, ha allargat la mà a les últimes de la fila i ofereix un refugi segur per a aquelles persones que el necessiten.

El seu primer alberg va ser fundat el 1978 per Giovanni Borghetti, els germans Antonio i Giuseppe Bergamini i Corrado Fioravanti quan encara no hi havia ni cooperatives ni serveis socials. Acollià homes i dones: drogoaddictes i presidiàries, prostitutes i persones sense sostre, alcohòliques, persones que havien rebut l’alta d’hospitals psiquiàtrics i mares solteres. Des de llavors, la Comunità Fraternità s’ha ampliat i avui hi ha onze cooperatives que en formen part. Quatre d’elles –Impronta, Comunità, Giovani i Creativa– gestionen un espai envoltat del verd de la vall del Po, la Cascina Cattafame, una estructura moderna que s’ocupa principalment de les problemàtiques juvenils i que ofereix serveis educatius, com una granja didàctica dirigida a menors d’edat en perill

Amaro Partigiano és un licor d’herbes comercialitzat des de la cooperativa Rimaflow

Manifestants reivindiquen
la recuperació de la fàbrica
Rimaflow de Milà

d'exclusió social o subjectes a processos penals. Dins de la Cascina també va néixer el restaurant pizzeria CattaFame, un laboratori professional que cerca oferir un futur laboral a adolescents de la comunitat una vegada hi acaben l'estada. "La cooperativa social és una empresa a tots els efectes. La Fraternità, per exemple, gestiona un patrimoni d'un milió d'euros", diu Alberto Festa. "Aquest model ens permet sortir de la crisi i estructurar un altre tipus d'economia més propera a les persones i més acollidora. Les societats en crisi i que reneixen gràcies a la gent treballadora ho fan sempre en format cooperatiu. A la base hi ha el principi de la cooperació, que és el que més necessita aquest món", conclou.

Indústria autogestionada a Milà

L'exemple més virtuós i valent de cooperativisme i recuperació de fàbriques és la història de RiMaflow, a Trezzano sul Naviglio, a la perifèria sud-oest de Milà. Després del tancament de la fàbrica Maflow Spa, com a conseqüència de les especulacions financeres que havien conduït a la seva fallida, el 2013, una quinzena d'antics empleats va decidir ocupar el recinte i reconvertir-lo. D'una empresa d'automòbils i sistemes de climatització ha passat a ser un espai de reciclatge i reutilització d'equips elèctrics i electrònics. I no només això. Al llarg dels anys, RiMaflow s'ha convertit en una autèntica ciutadella de l'economia alternativa.

"Quan vam ocupar la fàbrica, vam trobar amiant a les teulades i aquífers contaminats. La propietat, és a dir Unicredit, no tenia cap interès a rehabilitar les naus industrials perquè formaven part del seu balanç, fins i tot si estaven abandonades", explica Luca P., un treballador de RiMaflow. "En canvi, a nosaltres, que hem fet una acció en defensa del treball, ens han acusat d'il·legalitat. Quin tipus d'estat és un que protegeix la propietat privada d'un banc que només pensa en els beneficis i que s'oblida de respondre a les necessitats d'un territori?". Malgrat els obstacles, les denúncies i fins i tot l'arrest del president de la cooperativa, Massimo Lettieri, acusat de tràfic il·legal de residus –i alliberat el febrer–, avui RiMaflow és una realitat que dona feina a una trentena de persones i acull dins la seva nau 35 tallers artesanals, desnonats per la crisi o per uns preus de lloguer massa elevats. La reutilització, el reciclatge, la reapropiació i la renda són algunes de les paraules clau del projecte RiMaflow, al qual s'afegeixen legalitat i protecció del medi ambient.

"Formem part de la xarxa Fuori Mercato, que uneix petits productors, distribuïdors i consumidors perquè volem crear un model que satisfaci les nostres necessitats. Què mengem i consumim? Com ho transportem? Hem de desenvolupar una alternativa al sistema. La nostra ocupació neix de la necessitat de respondre a les necessitats d'ingressos dels treballadors expulsats del món laboral, però té per objectiu crear un nou moviment obrer pels drets de les persones explotades. Hem fet una cooperativa perquè la nostra referència són les societats de solidaritat obrera de finals del segle XIX. No volem democràcia només quan votem, sinó que la volem cada dia als nostres llocs de treball. Volem que la fàbrica es converteixi en un lloc obert, un bé comú al servei dels territoris", explica Luca P.

Un lloc obert a la discussió i al debat és el principi sobre el qual també es funda la cooperativa editorial Altreconomia, que publica una revista mensual en paper amb el mateix nom, un lloc web i també llibres. Les persones que forment part de la cooperativa –ciutadanes o associacions– són les qui ostenten la propietat, i sovint també són protagonistes dels reportatges de la revista. Amb elles, l'equip editorial debat temes i lluites, si bé "la línia editorial la decideix la redacció i no hi ha cap grup que exerceixi pressió", afirma amb orgull Duccio Facchini, director del mensual d'Altreconomia. Certament, no estan exemptes de dificultats, i és per això que la cooperativa ha desenvolupat altres línies de negoci, com ara projectes d'educació econòmica, financera i mediambiental a les escoles. Però, diu Facchini: "En un món editorial on tants subjectes desapareixen, nosaltres seguim en peu. No utilitzem la revista per obtenir plusvàlues. Per a nosaltres, la cooperativa és una manera de pagar la feina de les col·laboradores i de les assalariades, és a dir, una eina per protegir la dignitat del treball".

**Cooperatives socials al nord d'Itàlia
també significa economia, renda
i inclusió. Rete Cauto compta amb
480 treballadores distribuïdes
per tota la província de Brescia,
la segona ciutat més gran de la
Llombardia després de Milà**

Un renovat moviment cooperatiu i transformador s'articula al País Basc

Xabier Burgaña Mazkieran @argia

Durant anys, el paradigma del moviment cooperatiu del País Basc ha estat la Corporació Mondragón. No obstant això, en l'última dècada, s'ha anat gestant un nou moviment cooperatiu amb vocació de transformar les relacions econòmiques des d'un aspecte més humà

El mapa de l'economia social al País Basc està en constant actualització. Des d'espais de cotreball com Iturrola a Hernani, creat per l'agència pública de desenvolupament de Beterri-Buruntza, fins a associacions d'ajuda a dones emprenedores com Andere Nahia a Itsasu, s'estan formant diferents experiències en el foment de la cooperació entre projectes socioeconòmics entorn de l'economia solidària i la transformació social. Les més veteranes Xarxes d'Economia Alternativa i Solidària de Navarra i Euskadi també impulsen i agrupen les iniciatives entorn de l'economia solidària. El cas d'Aiaraldea Ekintzen Faktoria és més recent: des del que era un mitjà de comunicació local han creat una comunitat entorn de l'eusquera, l'educació, el feminisme, la cultura i la sobirania tant econòmica com alimentària. Gràcies a aquestes experiències i les moltes més que podem trobar de cap a cap del territori basc, la creació d'empreses des d'un punt de vista crític i transformador és cada vegada més comuna.

Una menció a banda mereix Olatu Koop, una xarxa d'aliança d'empreses que, com afirma el seu membre Iker Eizagirre Zufiaurre, "neix de la hipòtesi principal que al País Basc, en la lluita per

les sobiranes, no s'havia arribat a articular cap moviment per la sobirania econòmica, que ha estat sostreta sistemàticament pel capitalisme". Per tant, el 2013, diferents cooperatives i associacions amb la base de l'economia social transformadora es van agrupar en aquesta xarxa anticapitalista "amb la intenció de crear un front organitzat de transformació i sobirania en l'àmbit econòmic", explica Eizagirre. La seva organització es regeix mitjançant uns principis totalment lligats a l'economia solidària i al cooperativisme, segons els quals les treballadores són propietàries dels mitjans i de la capacitat de decisió de l'empresa sota criteris de democràcia econòmica i la màxima d'una persona, un vot. "En les preses de decisions es pren consciència perquè l'activitat productiva estigui al servei de les diferents necessitats de la societat", manifesta Eizagirre. "Es tracta de reflexionar sobre quina societat volem crear i respondre a aquestes necessitats, sent un agent social i econòmic que està immers en la realitat social de l'entorn i que es relaciona amb els moviments socials".

Malgrat ser una xarxa referencial al País Basc, donades les peculiaritats de cada comarca, es va

Treballen amb l'avantatge de conèixer les conseqüències que pot tenir intentar ser una cara amable del capitalisme neoliberal, d'aquí la seva obstinació a treballar des de la base, a escala local i sobre uns principis sòlids compartits

Koop Fabrika va començar a caminar l'any 2017. Una de les seves activitats són les formacions

detectar la necessitat de crear xarxes més sòlides a una escala territorial més local. Seguint aquesta idea, es va crear BDS Koop a la comarca del Bidasoa, impulsada per la cooperativa Hiritik At, de la qual forma part Eizagirre. Des d'aquest centre operatiu, creant vincles amb altres empreses i associacions de l'entorn, van aconseguir formar una àmplia xarxa i ser un referent discursiu per atreure més empreses en aquest front.

Les xarxes creades, no obstant això, necessiten un enfortiment constant, per al qual Eizagirre destaca tres estratègies. La primera és mantenir les empreses que les componen, finançant tant els projectes de vida de les treballadores com els recursos per a la transformació social que pretenen dur a terme les seves empreses. Així mateix, és necessari enfortir les aliances i les relacions amb les diferents empreses amb vocació transformadora que hi ha a l'entorn però que no s'han associat a un front econòmic amb perspectiva crítica. En aquest sentit, han obert una línia de recerca juntament amb Gezki, l'Institut de Dret Cooperatiu i Economia Social de la Universitat del País Basc, per crear indicadors que facilitin la identificació d'aquest tipus de projectes. Finalment, en un context en el qual es fomenta la bombolla de l'emprenedoria, cal oferir un model crític procurant que les noves empreses posin la vida al centre i el seu model econòmic sigui solidari i cooperatiu.

La creació de Koop Fabrika

Aquest últim punt és el que va portar a la creació de Koop Fabrika, un programa per al foment d'emprenedoria social i cooperativa. El programa que organitzen Olatu Koop, la Universitat Mondragón i l'Institut d'Estudis Cooperatius Lanki, amb la col·laboració de l'Institut Gezki, els ajuntaments de la comarca de Beterri-Buruntza, la cooperativa Bagara i les agències de desenvolupament d'Oarsoaldea i Debagoiena i que compta amb el finançament de la Diputació Foral de Guipúscoa, va arrencar el 2017, i ja va per la seva tercera edició. Hi han participat més de 30 projectes, dels quals cal ressaltar la seva diversitat, i encara que la majoria siguin del sector serveis, el primer sector també hi té una forta implantació. El programa està dirigit a qualsevol tipus de projecte, i alberga des d'aquells que parteixen d'idees encara per definir fins a projectes amb activitats que volen formalitzar. Aquest últim és el cas de la cooperativa Alaiondo, un

estudi de comunicació i disseny gràfic del qual forma part Ohiana Calparsoro Forcada. Els tres pilars de Koop Fabrika són el foment de projectes col·lectius que responguin als contextos i les necessitats de cada comarca, la formació que apodera i instrueixi les persones que hi participen, i la creació de xarxes comunitàries que fomentin l'ecosistema cooperatiu de cada territori. Un altre aspecte interessant de Koop Fabrika per a Calparsoro "és l'assignació d'una persona experimentada que tutoritza el projecte, que resulta de gran ajuda".

Començant des de l'exemple que donen les cooperatives que organitzen el programa, Koop Fabrika practica la màxima de "tot per a totes i tot entre totes, fomentant a més les relacions entre persones i cooperatives, aportant cadascuna el que pot i rebent el que necessita", explica Calparsoro. Eizagirre reconeix que el perfil majoritari de les persones participants a Koop Fabrika "és molt polititzat, amb relació amb els moviments socials i amb un gran capital social". Calparsoro afegeix que "encara que això sigui innegable perquè es tracta d'un programa que fomenta el cooperativisme i supedita l'economia a la vida, és un espai obert en

el qual totes les aportacions són benvingudes, i es fa un gran esforç perquè sigui un espai divers". De totes maneres, amb la intenció d'arribar a altres sectors de la societat, des d'Olatu Koop van impulsar el projecte Kooperatibak Denontzat (Cooperatives per a Totes) partint de la reflexió sobre la situació de la gent que pateix l'exclusió social i precarietat i que es va anar concretant en les dones migrants que treballen com a cuidadores. La reflexió es va centrar en si l'economia solidària pot oferir-los eines que possibilitin una acció col·lectiva en forma de cooperativa, un paraigua legal que les ajudi no només a dignificar el seu treball sinó a regularitzar la seva situació i la de les seves compatriotes.

Són experiències relativament noves i que estan emergint en una societat en la qual la cultura cooperativa ha tingut un arrelament important en dècades precedents, malgrat les derives que han anat prenent alguns dels seus màxims exponents. El nou cooperativisme basc compta amb l'avantatge de conèixer les conseqüències que pot tenir intentar ser una cara amable del capitalisme neoliberal, d'aquí la seva obstinació a treballar des de la base, a escala local i sobre uns principis sòlids compartits.

Directa

PERIODISME PER LA TRANSFORMACIÓ SOCIAL

La DIRECTA és un mitjà de comunicació cooperatiu en català, d'actualitat, investigació, debat i anàlisi amb més de tretze anys de trajectòria. Difonem els continguts a través d'un web d'actualització diària (www.directa.cat) i una revista quinzenal, que es distribueix arreu dels Països Catalans.

Les persones que integrem aquest projecte assembleari, autogestionat i descentralitzat entenem la comunicació com una eina de transformació social i no com una simple mercaderia o negoci.

Per aquesta raó, la DIRECTA és una eina comunicativa per fer visibles les pràctiques dels moviments socials i els projectes polítics, socials i culturals que plantegen un model alternatiu a l'actual.

Una gran xarxa de nuclis i persones col·laboradores escampades arreu del món i més de 2.900 subscripcions, que representen el 75% del nostre finançament, fan possible l'existència d'un mitjà de comunicació no supeditat a cap grup econòmic o polític i, per tant, crític amb els poders.

SUBSCRIU-T'HI!

ANUAL WEB 50 €

ANUAL PAPER + WEB 80 €

ANUAL SOLIDÀRIA 140 €

CONTACTE

C. Riego, 37, baixos esquerra
08014 Barcelona
935 270 982 | 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

COORDINACIÓ
Paula Rodríguez

EDICIÓ
Jesús Rodríguez

MAQUETACIÓ
Diego Muñoz

FOTOGRAFIA
Victor Serri

CORRECCIÓ
Èlia Olivan

La publicació
d'aquest suplement
s'ha impulsat des de
la Xarxa d'Ateneus
Cooperatius, i ha
estat possible
gràcies al suport de:

 **economia
social**
ateneus cooperatius

 Generalitat de Catalunya
Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies

 MINISTERIO
DE EMPLEO
Y SEGURIDAD SOCIAL

